

«Иэйии дуораана»

Иванова
Людмила Дмитриевна,
«Кэскил» уһуйаан
музыкальной салайааччыта,
Ньурба куората

2021 с.

Бырайыак олоѳурар санаата

Күпсүүр

Былыр былыргыттан саха норуотун омук быһыытынан биир бэлиэ уратытынан кини ырыата – тойуга, тылынан уус – уран айымньыта уонна тыас – уус таһааран доѳуһуоллуурга туттуллар анал инструменнара буолаллар.

Кинилэр сүрэѳи сылаанньытар, дууһаны ыллатар – ытатар иэйиилээх дорѳоонноро норуот духуобунай баайын быһыытынан көлүөнэттэн көлүөнэѳэ бэриллэн күн бүгүнүгэр диэри тийэн кэллэѳэ.

Ол эрэн оѳону уһуйаан сааһыттан фольклор араас көрүңнэрин кытта дьүөрэлии тутан инструменнарга оонньоото үөрэтии суоѳун тэңэ.

Бу билиңни кэмңэ «Музыка барыгытыгар» бырайыак билигин хас биирдии үөрэѳирии салаатыгар киирдэ. Ол бырайыак чэрчитинэн оскуолаѳа кириэн иннинээѳи саастаах оѳолору Саха төрүт мусукаалынай үнүстүрүмүөнүгэр оонньоон мусукаалынай дьоѳурдарын сайыннарыахпын баѳарабын.

Бырайыак сыала

Уһуйаанна «Иэйии дуораана» анал уонна бэйэ оноһуга норуодунай үнүстүрүмүөннэр устуудьуйаларын тэрийэн үлэлэтии.

Соруктар

1. Оҕону саха төрүт култууратыгар сыһыарыы
2. Анал уонна бэйэ оноһуга норуодунай үнүстүрүмүөннэргэ оонньуурга үөрэтии
3. Оҕо мусукаалынай дьоһурун сайыннарыы
4. Устуудьуйаҕа дьарыктанар хас биирдии оҕо тус сайдар эйгэтин тэрийии
5. Үлэ уопутугар олоһуран уһуйаан мусукаалынай салайааччыларыгар көмө, тирэх анал босуобуйаны оноруу.

Дьаҕа

Бырайыак чинчийэр эбийиэгэ

Оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕо мусукаалынай сайдыытын хаамыыта, таһыма.

Бырайыак үөрэтэр эттигэ

Оҕону төрүт саха норуодунай мусукаалынай үнүстүрүмүөннэригэр оонньуурга үөрэтии олоқурбут төрүттэрэ, чинчийиилэр, үлэ уопута.

Чинчийэр үлэ ньымалара

Анал литэрэтүүрэни үөрэтии, чинчийии, тэннээн көрүү, тус сыаллаах анал тэрээһиннэри, үлэни ытыы, оҕо сайдар онкулун ууруу, кэтээн көрүү, быһаарыы, түмүк оноруу.

Хабардыа

Бырайыагы олоххо киллэрии түмүгэр ситиһилиэхтээх сабақалааһын

1. Оҕо кыра сааһыттан кэрэни кэрэхсии улаатар
2. Мусукаалынай үнүстүрүмүөннэргэ оонньооһун оҕо илиитин бытархай былчыннарын сайыннара буолан кини толкуйдуур дьоқурун таһыма үрдүүрүгэр олук буолар
3. Оҕо айар, онорон, ойуулаан көрөр дьоқура сайдар.

Үлэ суолтата

Уһуйааннар мусукаалынай салайааччыларга туһаныахтарын сөп.

Бадьаайах

Сиксиир

Үлэ хайысхата

1. «Иэйии дуораана» анал уонна бэйэ оҥоһуга норуодунай үнүстүрүмүөннэр устуудьуйатыгар оҥолору бөлөҥүнэн дьарыктааһын.
2. Саха төрүт мусукаалынай үнүстүрүмүөннэрин билиһиннэри.
3. Биирдиилээн, бөлөҥүнэн толорууга үөрэти.

Бырайыак кыттааччылара

«Ньурба куоратын «Кэскил» уһуйаанын иитиллээччилэрэ.

Бырайыак түһүмэхтэрэ

1. Бэлэмнэни түһүмэх.

Анал литератураны үөрэтии, чинчийи. «Иэйи дуораана» устуудьуйаны тэрийи.

2. Сүрүн түһүмэх.

Бырайыак сыалын, соруктарын тэрийи. Кэтээн көрүү, түмүгү хомуйуу. Саха төрүт мусукаалынай үнүстүрүмүөннэрин төрөппүттэргэ оңотторуу, сакаастаан ылыы.

3.Түмүктүү түһүмэх.

Бырайыагы олоххо киллэрии түмүгүн, музыкальнай салайааччыларга көмө матырыяал таһаарыы, үлэ уопутун тарҕатыы.

Бырайыак бюджета

Быйыл саас Бэрдьигэстээхтэн 37000 солк оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолорго аналлаах Саха төрүт мусукаалынай үнүстүрүмүөннэрин сакаастаан, оңотторон ыллыбыт. Өссө да хаңатыахпын баҕарабын, ол иһин бырайыак бюджета диэни киллэрдим.

- Саха төрүт мусукаалынай үнүстүрүмүөннэрин сакаастаан оңотторуу.
- Сахалыы таңас тиктэри.

№	Аата	Сыаната	Ахсаана	Барыта
1.	Күпсүүр	7000	2	14000
2.	Дьаҕа	6000	1	6000
3.	Хомус	4000	4	16000
4.	Бадьаайах	3000	2	6000
5.	Сиксиир	3000	2	6000
6.	Хабардыа	5000	1	5000

№	Аата	Сыаната	Ахсаана	Барыта
1.	Матырыйаал	220	20м	4400
2.	Оһуор	80	15	1200
3.	Сап	25	6	150
4.	Обуруо	100	60	6000

Барыта: 53000 солк.

Барыта: 11750 солк.
Холбоон: 64750 солк.

Кэтэһиллэр ситиһиилэр

1. Оҕо саха норуодунай мусукаалынай үнүстүрүмүөннэрин кэрэхсиир, ааттарынан араара билэр
2. Мусукаалынай үнүстүрүмүөннэргэ оонньоур
3. Муусука эйгэтигэр сыстан тыаһы-ууһу, муусука араас иэйиитин араарар, сөпкө ылынар
4. Айар, онорон, ойуулаан көрөр кыахтаах буолар.

Түмүк

1. Оскуолаҕа киириэн иннинээҕи саастаах оҕолор «Иэйии дуораана» устуудьуйаларыгар саха норуодунай үнүстүрүмүөннэр уонна мусукаалынай айымньылар оҕо сааһынан сайдыытын тосхоллоругар сөп түбэһиннэрэн талыллар, туттуллар.
2. Мусукаалынай үнүстүрүмүөннэргэ оонньуурга үөрэтии хас биирдии оҕо тус интэриэһигэр, дьокуругар олокуруар
3. Муусука эйгэтэ оҕо иһирэх, истин, сырдык-ыраас иэйиини саҕар.

Күпсүүр